

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 26.08.2020 р., протокол №01

Актуальні питання історії української літератури
(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки _____ магістра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності _____ 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності _____ 035 українська мова і література
(шифр і назва предметної спеціальності)

освітньо-професійної програми _____ «Філологія»
(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2020

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Ольга НОВИК, доктор філологічних наук, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 21.08.2020 р., протокол №01.

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Актуальні питання історії української літератури» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.01 українська мова і література.

Предметом навчальної дисципліни є актуальні питання історії української літератури, а саме історія української літератури, напрями, стиль та інтерпретація текстів літературознавством.

Міждисциплінарні зв'язки: історія української та зарубіжної літератури, теорія літератури.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні питання історії української літератури» на другому (магістерському) рівні вищої освіти є дати студентам цілісне уявлення про основні тенденції розвитку українського письменства у їх взаємозв'язку та взаємозалежності, приділяючи увагу традиціям та новаторству, відповідності загальноєвропейським і світовим тенденціям, викликам доби, простежуючи загальнонаціональну специфіку розвитку української літератури; на прикладі творчої спадщини представників вітчизняного письменства прослідкувати змінність напрямів, жанрів і стилів, зростання естетичного потенціалу української класичної літератури, її змінність і тенденційність у контексті світової культури.

Основним завданням вивчення дисципліни є систематизація, активізація та доповнення набутих студентами знань про провідні напрями, школи сучасного літературознавства, історії української літератури як навчальної дисципліни;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **знати**:

- 1) школи, течії, напрями українського письменства;
- 2) особливості творчості основних представників української літератури в контексті світової;
- 3) основні проблеми сучасної історії української літератури;
- 4) місце українського письменства в загальноєвропейському літературному процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде **вміти**:

- 1) висловлювати власний погляд щодо певної теоретичної та історико-літературної проблеми,
- 2) аргументувати власні судження, відстоювати їх у дискусії;
- 3) здійснювати філологічний і порівняльний аналіз художніх текстів і виявляти в них риси певного напрямку;
- 4) з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника.

Основні програмні компетентності і результати навчання згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики і літературознавства в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.</p> <p>ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.</p> <p>ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 9. Здатність до адаптації в новій ситуації.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.</p> <p>ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК 2. Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційних шлях розвитку вітчизняного і світового письменства.</p> <p>СК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.</p> <p>СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.</p> <p>СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.</p>	<p>ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного вдосконалення.</p> <p>ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.</p> <p>ПРН 8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.</p> <p>ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.</p> <p>ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.</p> <p>ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.</p> <p>ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.</p> <p>ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації чи суперечливих вимог.</p>

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС / 180 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

1. Дискурс сучасних концепцій історії літератури. Вивчення давньої літератури в сучасному літературознавстві

Тема 1. Історії літератури різних авторів. Проблеми періодизації

Тема 2. Проблема теорії і класифікації літературно-критичних жанрів. Напрямки сучасних наукових досліджень. Наукові школи БДПУ.

Тема 3. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII–XV ст.): витоки, жанри, дослідження

Тема 4. Жанрова диференціація полемічної прози доби Бароко. Український полемічний памфлет кінця XVI – початку XVII ст.: проблема жанрової моделі та функціонування.

Тема 5 Бароковий дискурс української поезії XVII ст. Орієнтації і пріоритети літератури низового бароко

Тема 6. «Козацьке бароко»: історія становлення, жанри, дослідження.

Тема 7. Еволюція візуальної поезії в українській літературі доби Бароко

2. Українська література XIX ст. в наукових працях

Тема 8. Рококо в українській літературі: європейський контекст і національна своєрідність

Тема 9. Вияви класицизму і сентименталізму в українській літературі кінця XVIII – початку XIX ст.

Тема 10. Творчість Івана Котляревського у візії сучасного літературознавства

Тема 11. Барокові традиції в літературі українського романтизму. Жанрова специфіка української романтичної лірики

Тема 12. Сучасна літературознавча рецепція феномену Тараса Шевченка

Тема 13. Українська класична елегія: джерела, еволюція, національна своєрідність

Тема 14. Український роман XIX ст.: генезис і становлення жанру

3. Сучасні дискусії навколо модернізму

Тема 15. Теорія літературної творчості Івана Франка з погляду сучасності

Тема 16. Художній дискурс української поезії останньої третини XIX ст.: жанри, мотивно-образна структура

Тема 17. Художні пошуки в українській драматургії кінця XIX – початку XX ст. Сильові вияви «раннього», «середнього» і «високого» модерну у драматичних жанрах цього періоду

Тема 18. Імпресіонізм як явище українського літературного процесу межі XIX–XX ст. «Ліричний експеримент» у психологічній прозі цього періоду

Тема 19. Національний варіант експресіонізму в українському літературному процесі кінця XIX – початку XX ст.

Тема 20. Неоромантизм в українській поезії кінця XIX – початку XX ст.: витоки, жанри, дослідження

Тема 21. Модерністські тенденції у поезії «Молодої Музи», їх вияви на різних рівнях художньої образності.

4. 20-30-ті роки XX ст як унікальне явище української культури

Тема 22. Романні форми в українській літературі 1920–1930-х рр. Тенденції розвитку українського інтелектуального роману XX ст. у контексті ідей екзистенціалізму

Тема 23. «Романтика вітаїзму» (активного романтизму) в українській прозі першої половини XX

Тема 24. Сильові напрями в українській поезії 1910–1920-х рр.

Тема 25. Українська драматургія 1920–1930-х рр.: жанрові різновиди, поетика

5. Розвиток української літератури другої половини XX ст.

Тема 26. Соцреалізм як канон в українській літературі XX ст.

Тема 27. Антитоталітарна проза XX ст.: представники, жанрова система, проблематика

Тема 28. Еволюція драматургії в українській літературі другої половини XX ст.

Тема 29. Нью-Йоркська поетична група як оригінальний модерністичний проект в українській літературі XX ст.

Тема 30. Еміграційна історична проза другої половини XX ст.: тематичні обрії, художня своєрідність, представники

Тема 31. Явище «шістдесятників». «Київська школа поезії» як модерністичний проект в українській літературі XX ст.

Тема 32. Тенденції розвитку українського роману у другій половині XX ст.: еволюція, жанр, поетика. Естетичний феномен лірико-хімерної прози другої половини XX ст.

6. Сучасна література в науковому вивченні

Тема 33. Стильові напрями і течії в українській поезії кінця XX – початку XXI ст.

Тема 34. Сучасна масова українська література: жанрове розмаїття та художня своєрідність

Тема 35. Постмодерний роман кінця XX – початку XXI ст.: еволюція жанру

Тема 36. Чорнобильська тема в українській літературі: проблема жанру, особливості поетики

Тема 37. Розвиток українського театру і драматургії наприкінці XX – на початку XXI ст.: представники, жанрові різновиди, поетика

Тема 38. Жіноча проза кінця XX – початку XXI ст. як естетичне явище

3. Рекомендована література

Базова

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. Посібник. К.: Академія, 2009. 423 с.
2. Ісіченко Ігор, архієпископ. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII–XVIII ст.) : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. Львів – Київ – Харків: Святогорець, 2011. 566, [1] с.
3. Історія української літератури та літературно-критичної думки кінця XIX – початку XX століття : підручник / [за ред. О. А. Галича]. Луганськ : Альма-матер, 2008. 479 с.
4. Історія української літератури XIX ст. (70–90-ті роки) : у 2 кн. : підручник / за ред. О. Д. Гнідан. К. : Вища школа, 2003. Кн. 1-2.
5. Історія української літератури XIX століття : у 2 кн. : підручник / [за ред. М.Г. Жулинського]. К. : Либідь, 2005. Кн. 1 – 2
6. Історія української літератури XX століття : у 2 кн. : [підруч. для студентів гуманіт. спеціальностей вищих навч. закладів] / [за ред. В. Г. Дончика]. К. : Либідь, 1998.
7. Історія української літератури XIX століття : у 2 кн. : підручник / [за ред. М.Г. Жулинського]. К. : Либідь, 2005. Кн. 1 – 2
8. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : у 2 кн. : підручник / за ред. О. Д. Гнідан. К. : Либідь, 2005.
9. Наєнко М.К. Історія українського літературознавства : підручник. – вид. 2-ге, зі змін. й доп. К. : Академія, 2003. 359 с. (Альма-матер).
10. Новик О. Оригінальність традиційності [Текст] : [монографія]. Бердянськ : БДПУ, 2019. 175 с.
11. Новик О. Український романтизм: посібник. Бердянськ: БДПУ, 2017.
12. Пахаренко В. Українська поетика : [посібник для студентів вищих навч. закладів]. вид. 3-тє, доп. Черкаси : Відлуння-Плюс, 2009. 403 с.
13. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки XX ст. / за ред. М.Зубрицької. 2-е вид., доп. Львів : Літопис, 2002. 831 с.
14. Харчук Р. Б. Сучасна українська проза: Постмодерний період : навч. Посібник. К. : Академія, 2008. 247 с. (Альма-матер).

Допоміжна

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років XX ст. : [монографія]. Львів : Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, 2000. 340 с.
2. Арендаренко І. По дорозі й назустріч (англійська та українська романтичні поезії: порівняльна типологія і поетика). К. : Фоліант, 2004. 213, [1] с.
3. Бернадська Н.І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція : монографія. К. : Академвидав, 2004. 368 с.
4. Біла А. Символізм. К. : Темпора, 2010. 271 с.
5. Біла А. Сюрреалізм. К. : Темпора, 2010. 207 с.
6. Біла А. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрямки. К. : Смолоскип, 2006. 463 с.
7. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. Частина 1: Етногенез та теогенез. К.: ІЛ НАНУ, 1997.

8. Бовсунівська Т. Феномен українського романтизму. Частина 2: Ейдетика. К.: КСУ, 1998.
9. Борзенко О.І. Сентиментальна «провінція» (Нова українська література на етапі становлення). Харків, 2006. 322 с.
10. Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблїшмент. К. : Факт, 2006. 159 с.
11. Голомб Л. Новаторські тенденції в українській літературі кінця ХІХ – перших десятиріч ХХ ст. Ужгород : Гражда, 2008. 294, [1] с.
12. Гуляк А.Б. Становлення українського історичного роману. К. : Міжнар. фінансова агенція, 1997. 294с.
13. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. К. : Критика, 2005. 263 с.
14. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. вид. 2-ге, перероб. та доп. К. : Критика, 2009. 447 с. (Критичні студії)
15. Двадцять роки: літературні дискусії, полеміки : літ.-крит. ст. / [упор. В.Г.Дончик]. К. : Дніпро, 1991. 366 с.
16. Єременко О. Літературний образ у силовому полі синкретизму (на матеріалі української прози другої половини ХІХ – початку ХХ століття). К. : Євшан-зілля, 2008. 319 с..
17. Зборовська Н.В. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури : монографія. К. : Академвидав, 2006. 504 с. (Монографія).
18. Ільницький О. Український футуризм (1914-1930). Переклала з англ. Рая Тхорук. Львів: Літопис, 2003. 456 с.
19. Крохмальний Р. Образ і текст: світоглядні, мистецькі та комунікативні виміри (на матеріалі текстів українських романтиків першої половини ХІХ століття) : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 344 с.
20. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [за ред. : А. Волкова (голова) та ін.]. Чернівці : Золоті литаври, 2001. 634 с.
21. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. Ковалів. К. : Академія, 2007.
22. Літературознавчий словник-довідник / [за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва та ін.]. К. : Академія, 1997. 452 с. (Nota bene).
23. Матюшенко А. Час героя. Українська драматургія першої третини ХХ століття. К. : Фоліант, 2004. 124 с.
24. Мовчан Р. Український модернізм 1920-х: портрет в історичному інтер'єрі. К. : Стилос, 2008. 541 с.
25. Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. К. : Дніпро, 1988. 393, [2] с
26. Новиков А. Українська драматургія й театр від найдавніших часів до початку ХХ ст. : монографія . Харків : Сага, 2011. 407 с.
27. Павличко С. Український романтизм: тяглість напружати як естетичний тупик. *Павличко С. Теорія літератури*. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. С. 491–496.
28. Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина ХІІІ–ХV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. К. : ПЦ «Фоліант», 2004. 422 с.
29. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія. вид. 2-ге, доп. і перероб. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. 392 с.
30. Поплавська Н.М. Полемісти. Риторика. Переконування (Українська полемічно-публіцистична проза кінця ХVІ – початку ХVІІ ст.) : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2007. 378 с.
31. Соловей Е. Українська філософська лірика : навч. посібник. К., 1999. 367 с.
32. Ткачук М.П. Наративні моделі українського письменства. Тернопіль: ТНПУ, Медобори, 2007. 464 с.
33. Фізер І. Філософія літератури. К.: НАУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2012. 217с.
34. Філоненко С. Концепція жінки в українській жіночій прозі 90-х років ХХ ст. : монографія. К.–Ніжин : Аспект-Поліграф, 2006. 158 с.
35. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Українська художня проза і літературна критика кінця ХІХ – поч. ХХ ст.: [монографія]. К. : Задруга, 2003. 353с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ (www.bdpu.org/library)
 2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>)
 3. Бібліотека української літератури. – Режим доступу : <http://www.ukrlib.com.ua/>
 4. Віртуальний підручник з української літератури : Словник літературознавчих термінів: <http://eureka.ucoz.ua/blog/1-0-14>
 5. Електронна бібліотека української літератури. <http://www.utoronto.ca/elul/>
 6. Ізборник. Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації: <http://litopys.org.ua/>
 7. ЛітАкцент. – Режим доступу : <http://litakcent.com/>
 8. Український центр: освітньо-інформаційний ресурс.: <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
- Чтиво. – Електронна бібліотека: <http://chtyvo.org.ua/>

4. Методи навчання: Лекції. Практичні заняття, домашні завдання. Самостійна робота: домашні завдання.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: поточний контроль, екзамен.

6. Система оцінювання.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного контролю і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. При оцінюванні на практичних заняттях враховується активна участь студентів у занятті, здатність відповідати на питання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи.

Підсумковий контроль відбувається у формі усного екзамену або тесту (для дистанційної форми).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль			100
Практичні заняття	36	50	
Самостійна робота	14		
Підсумковий контроль			100
Екзамен	50	50	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

90-100	Відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	Добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64	Задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	Незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	Незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни